

Výzkum v ošetrovateľství

❖ VÝZKUM

❖ EBP

Výzkum

- Poznávací činnost
- Zaměřená na určitou oblast/obor
- Cíl výzkumu: odhalení vlastností jevu, souvislostí, příčin a podmínek, popis reality
- Základní dělení výzkumu:
 - Základní (zkoumá se úkaz/nový fenomén; zahrnuje experimentální a teoretický výzkum), aplikovaný
 - teoretický, empirický
 - kvantitativní, kvalitativní, smíšený (dle metody)

Výzkum

Je výzkum nedílnou součástí ošetřovatelství?

- Ošetřovatelství, jako obor zaměřený na vyhledávání a uspokojování bio-psycho-sociálních potřeb člověka v souvislosti s péčí o jeho zdraví; je samostatná vědecká disciplína
- Mezi její charakteristické rysy patří poskytování ošetřovatelské péče na základě vědeckých poznatků podložených výzkumem. (KONCEPCE OŠETŘOVATELSTVÍ, 2004)

Výzkum

Výzkum v ošetrovatelství je podřízen:

- legislativním předpisům (např. konvence o biomedicíně - 96/2001 Sb. m. s., zákonem č. 211/2009 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací)
- etickým ustanovením souvisejícím s biomedicínským výzkumem

Priority výzkumu v ošetrovatelství pro 21. století

- Podpora zdraví, tělesné a duševní pohody a schopnost pečovat o jedince všech věkových, sociálních a kulturních skupin
- Minimalizace a prevence vzniku zdravotních problémů, které jsou způsobeny nezdravým **prostředím** a poruchami **chování**, jež komplikují život a obecně snižují produktivitu
- Snižování negativních účinků nových zdravotnických **technologií** na adaptační schopnosti jednotlivce nebo rodin s akutními nebo chronickými zdravotními problémy
- Zajištění péče **efektivním** a přijatelným způsobem ohrožovaným **skupinám**, např. starým lidem, dětem s vrozenými vadami, jiným kulturním a etnickým skupinám, mentálně postiženým a chudým lidem
- **Klasifikace fenoménů** ošetrovatelské práce
- Ochrana **principů etiky**, kterými se řídí výzkum v ošetrovatelství

Priority výzkumu v ošetrovatelství pro 21. století

- **Vývoj nástrojů** pro měření výsledků ošetrovatelské péče
- **Vývoj** integrujících **metodologií výzkumu** z hlediska holistického pojetí člověka, jeho rodiny a životního stylu
- Projektování a **ověřování** různých modelů pro poskytování péče o zdraví a jejich řízení, aby byly schopné udržet vysokou kvalitu ošetrovatelské péče a efektivitu vložených nákladů
- Ověřování efektivity různých přístupů ve **výuce** ošetrovatelství pro profesionální způsob práce, který vyžaduje rozsáhlé vědomosti a široký rozsah dovedností
- Identifikace a **analýza** historických a současných **faktorů**, které ovlivňují profesionální růst sester

(DOPORUČENÍ VÝBORU MINISTRŮ RADY EVROPY, 1996 in KUTNOHORSKÁ, 2009)

Směry výzkumu v ošetrovatelství

- vytváření nových poznatků v ošetrovatelské péči
- návrhy a ověřování ošetrovatelských modelů
- popis základních fyziologických, sociálních a behaviorálních procesů a souvislostí
- tvorba vzdělávacích programů a materiálů
- profese sestry, vývoj a historie
- výzkum v oblasti managementu ošetrovatelství
- environmentální ošetrovatelství
- vzdělávání sester
- etika
- hodnocení efektivity ošetrovatelských intervencí/nástrojů

Výzkum, EBP

- Pomocí výzkumu v ošetrovatelství se vytvářejí nové poznatky a lze provádět EBP (Evidence-based practice; EBN – Evidence-based Nursing)

zavádění výsledků výzkumu do praxe

začleňování důkazů do individualizované ošetrovatelské praxe

EBP

- Dovednost sester skloubit své klinické zkušenosti a výsledky nových studií, tedy nové vědomosti, v péči o konkrétního pacienta
- Analogický způsob myšlení jako ve výzkumu – základem je kladení otázek

Rozdíl mezi výzkumem a EBP

VÝZKUM

- Hledání odpovědí na otázky
- Popis nových fenoménů
- Popis vztahů

EBP

- Nalézání vhodných výsledků výzkumu pro aplikaci na konkrétní případy
- Podklad pro výzkum

Proces EBP

1. Formulace klinické otázky
2. Vyhledávání relevantních výzkumů nebo popsaných důkazů
3. Vyhodnocení nalezených výsledků výzkumů
4. Užití výsledků v praxi
5. Celkové hodnocení

Proces EBP

1. Formulace klinické otázky

- Metoda „PICOT“ - zkratka počátečních písmen jednotlivých částí dané klinické otázky

P - Population/Patient Problem –
populace/problematika

I – Intervention /Interest - intervence , zájem/předmět zájmu

C- Comparison – srovnávaný stav/problematika/činnost (alternativa intervence)

O- Outcome – požadovaný výsledek

T – Time frame - časový rámec, který nemusí být vždy zahrnut do klinické otázky

Proces EBP

1. Formulace klinické otázky – pokr.

Typy klinických otázek (dělení dle zaměření):

- terapii – zabývá se otázkou, která léčba nebo intervence je v daném případě ta nejlepší
- prevenci – zabývá se otázkou, jak lze předcházet danému problému
- diagnózu/hodnocení – zabývá se otázkou jak nejlépe diagnostikova/určit nebo hodnotit daného pacienta/příznak apod.
- příčinu – zabývá se otázkou, co daný problém zapříčiňuje
- efekt nebo prognózu – zabývá se otázkou, jaký je efekt/ dlouhodobý dopad nebo prognóza dané problematiky
- význam – zabývá se otázkou jaký význam má daná problematika/proces pro pacienta

Proces EBP

2. Vyhledávání relevantních výzkumů nebo popsaných důkazů

- lze využívat učebnice, skripta, sborníky, odborné časopisy, on-line portály apod.
- nutnost hodnocení aktuálnosti, případě důvěryhodnosti informací

Proces EBP

3. Vyhodnocení nalezených výsledků výzkumů

- kritické zhodnocení popsaného výzkumu a využití metody

4. Užití výsledků v praxi

- je třeba vzít v úvahu veškeré okolnosti, které mohou praktické využití ovlivnit
- je třeba přistupovat ke všem případům individuálně

Proces EBP

5. Celkové hodnocení

- zhodnocení využitelnosti pro další praxi
- popis daného případu např. v odborném tisku apod.

Klinické otázky

...pokračování

Varianty PICO

P, I, O – povinné komponenty klinické otázky

- PICOT**S** – setting (prostředí): nemocnice, oddělení, komunita; bývá součástí P (pacienta, populace)
- PE**C**O – expozice: často nahrazuje I (intervenci)
- PIC**o** – context (kontext): ve smyslu prostředí – využívá se častěji v kvalitativním průzkumu

Příklad klinické otázky

P – pacienti indikovaní ke stomii na odd. XY

I – dvoufázová edukace stomickou sestrou

C - samostatná pooperační edukace

O – zkrácení doby nezbytné pro nácvik manipulace se stomickými pomůckami

T – pooperační období

- **Výsledná PICOT otázka:** Zkracuje u pacientů indikovaných ke stomii na odd. XY (P) dvoufázová (před a pooperační) edukace stomickou sestrou (I) dobu nezbytnou pro nácvik manipulace se stomickými pomůckami (O) než samostatná pooperační edukace (C) v pooperačním období (T)?

Klinické otázky

Zaměření klinických otázek na:

- **intervenci/léčbu** - Jaký je efekt/účinek.....(I) na.....(O) u..... (P)? (s komparací: Jaký je efekt/účinek.....(I) ve srovnání s..... (C) na.....(O) u..... (P)?)
- **etiologii/poškození** – Zvyšuje..... (E) – expozice nebo charakteristika) riziko..... (O) u (P)? (s komparací: Zvyšuje..... (E) – expozice nebo charakteristika) riziko..... (O) ve srovnání s (C) u (P)?)
- **diagnózu/posouzení** – Poskytuje (I – měřící nástroj/postup) přesnou diagnostiku(posouzení/informace o (O) u (P)?
- **prognózu/predikci** – Zvyšuje (I – nemoc/stav) riziko (O) u (P)?
- **prevenci** – Snižuje/předchází (I – intervence) riziko (O) u (P)?
- **smysl/význam** – Jaké jsou zkušenosti (O) pacientů (P) s (I – nemocí/stavem/okolností)? Jak (P) s (I) vnímají (O) v průběhu (T)?

Zdroj:

- Jarošová, D., R. Zeleníková. Ošetřovatelství založené na důkazech, Evidence Based Nursing. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5345-4.